

Szent Máté apostol és evangélista

szeptember 21.

A Máté név a latin Matthaëus és a görög Matthaiosz közvetítésével a héber Mattajból ered. Jelentése: „Jahve ajándéka” vagy „a hűség”. A vám- és pénzügyőrök, bankárok, vámosok védőszentjére, Szent Máté apostolra és evangélistára emlékezünk ünnepén, szeptember 21-én.

Az apostolról és evangélistáról, akinek jelképe az angyal, biztosat csak a Szentírásból tudunk, ezen kívül nem sok olyan adat maradt ránk, amely történetileg hitelesnek tekinthető.

Máté különös figyelemmel gyűjtötte s őrizte magában az Úr szavait és beszédeit. Miután rendezte, mint mondás- és beszédgyűjteményt adta tovább. A tudósok úgy vélik, hogy e beszédgyűjtemény és Márk evangéliuma volt a forrása annak a műnek, amelyet az egyház hagyománya Máté evangéliumaként tart számon. Az Úr mondásait Máté úgy foglalta elbeszéléseibe, ahogy az ékszerész foglalja aranyba a drágaköveket. Egymás után fűzte a hasonló tartalmú, de eredetileg függetlenül elhangzott beszédeket, és így jött létre a **hegyi beszéd** (5–7. fejezet), a **példabeszédek** (13. fejezet), a **farizeusok** feletti jajkiáltások (23. fejezet) és az **eszkatologikus** beszéd (24–25. fejezet) gyűjteménye.

Máté az apostolnévsorok közül kettőben a hetedik (Mk 3,18; Lk 6,15), kettőben a nyolcadik (Mt 10,3; ApCsel 1,3) helyen, Tamás mellett áll. Jézus legszűkebb tanítványai köréhez tartozott tehát, azokhoz, akik nem botránkoztak meg Krisztusban, s pünkösdkor megkapták a Szentlelket és a világra szóló küldetést.

Evangéliuma szerint Máté vámos volt és a Lévi nevet is viselte. Márk még azt is tudja róla, hogy Alfeus fia volt. Foglalkozása alapján kissé beleérezhetünk ennek az apostolnak különleges helyzetébe az apostolok testületén belül is: „Amikor Jézus továbbment, látott egy Máté nevű embert, aki ott ült a vámnál. Szólt neki: »Kövess engem!« Az fölkel és a nyomába szegődött. Amikor később a házában vendégül látta Jézust, odajött sok vámos és bűnös, és Jézussal meg tanítványaival együtt asztalhoz telepedtek. Ezt látva a farizeusok megkérdezték a tanítványaitól: »A mesteretek miért eszik vámosokkal és bűnösökkel?« Jézus meghallotta, és így válaszolt: »Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. Menjetek, és tanuljátok meg, mit jelent ez: irgalmasságot akarok s nem áldozatot. Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket.«” (Mt 9,9–13)

Lévi-Máté, a vámos Kafarnaumban dolgozott. Mint vámos a zsidók szemében nyilvános bűnös, kitalált, tisztátalan ember volt. Jézus azonban megszólította: „Kövess engem!”, és csakhamar vendége lett Máténak. A vallási vezetők emiatt ujjal mutogattak most már nem csupán Mátéra, a vámosra, hanem Jézusra is, aki odáig alacsonyította magát, hogy közösséget vállalt a bűnösökkel, a kitaláltakkal. Máté pedig tudta, hogy amikor fölkel a vámasztal mellől, nem egy dúsgazdag ember társágába került, hanem az Emberfia követője lett, akinek nemhogy elvámolnivalója, de még hajléka sincsen, ahol álomra hajthatná a fejét. Az Emberfiának azonban van hatalma a földön bűnöket megbocsátani! Ez a Jézus az irgalmasság evangéliumát hirdeti és cselekszi, és Máté azzal, hogy meghívást kapott tőle, ennek lett a részesévé.

Máté írásban és számolásban jártas volt. Evangéliumában meglepően pontosak a pénzzel kapcsolatos közlések. Sokkal többféle pénzt ismer, mint a másik három evangélista, és soha nem véti el, hogy milyen helyzetben miféle pénznemmel kell fizetni.

Míg Máté meghívásának történetét az evangéliumból ismerjük, életének további eseményeiről csak a hagyományból tudunk néhány szórványos adatot.

A legenda szerint az apostolok szétválása után Máté Etiópiába ment (más hagyományok szerint Perzsiába, Szíriába, Makedóniába vagy Írországba). Történt egy napon, hogy a király fia meghalt. A bennszülött varázslók mindent elkövettek, hogy életre keltsék, de hiába. Akkor a kincstárnok azt tanácsolta urának, hívja el Mátét. Ő el is ment és föltámasztotta a fiút. A király ettől olyan boldog lett, hogy örömeiben egész országába hírnököket küldött, akik ezt hirdették: „Jöjjetek, és lássátok Istent, aki emberi formában megjelent közöttünk!” Az emberek össze is sereglettek, Máté pedig tanította őket, hogy kinek a nevében és erejében támasztotta föl a halott királyfit. Az emberek hittek szavának, megkeresztelkedtek, a király pedig hálája jeléül egy pompás templomot építtetett.

Volt a királynak egy Efigénia nevű leánya is, aki szintén megtért, és Máté fölvette az Istennek szentelt szüzek közé. A király halála után, Hirtacus szemet vetett Efigeniára. Máténak ígérte a fele országát, ha rábeszéli a leányt, hogy legyen a felesége. Egy alkalommal Máté a házasság szépségéről és szentségéről prédikált a szüzeknek és a népnek, és hangsúlyozta, hogy senkit nem szabad elválasztani a házastársától. A király azt hitte, hogy Máté az ő kérésének megfelelő szándékkal szól, és most beszél rá Efigeniát a vele való házasságra. Ő azonban így válaszolt a királynak: „Úgy látom, egészen félreértettél engem, ó király, hiszen tudod, hogy Efigénia az örök Király menyasszonya, és az ő szent fátyolát viseli. Hogyan vehetnéd el annak jegyesét, aki nálad sokkal hatalmasabb?” E szavaktól Hirtacus szörnyű haragra lobbant és kirohant a templomból. Aztán elküldte a hóhért, és az, miközben Máté kitárt karral imádkozott az oltárnál, hátulról leszúrta.

Egy másik hagyomány szerint Máté máglyán halt meg. Ismét más hagyomány úgy tudja, hogy a máglya az apostol imádságára kialudt, és Máté később Nubiában halt meg békességben.

Szent Máté ünnepét Rómában a 9–10. század óta szeptember 21-én ülik. Testét 954-ben vitték Keletről Salernóba, ahol ma is őrzik. A keleti keresztények november 16-án ünneplik, a koptok október 9-én.